

Posudek školitele
na diplomovou práci
Heleny Adeltové
Oskar Wiener a jeho tvorba pro děti
Praha: FF UK, 2012. 80 s.

Oskar Wiener (1873-1944) patří dnes k polozapomenutým pražským autorům německého jazyka. Ještě ve třicátých letech 20. století však byl vedle Paula Leppina, souputníka z hnutí Jung Prag, a mladší generace kafkovské (Kafka již byl mrtev) nedílnou součástí pražského literárního nebe, jak dosvědčují četné články v dobovém německém tisku, na které diplomantka odkazuje (s. 13ff.). Předložená diplomová práce tedy představuje první vážnější pokus o autorskou dílčí monografii, vymezenou úžeji jako práci o Wienerovu přínosu dětské literatuře. Pokus o to odvážnější, že dětské literatuře (i z pera významných autorů) nebývá obecnou literární germanistikou věnována zasloužená pozornost.

Polovinu práce, přesněji čtyři úvodní kapitoly, autorka věnuje Wienerově krátkému životopisu, sociálnímu zařazení do zámožného pražského židovského měšťanstva německého jazyka (9-15), literárně-historickému exkursu do problematiky pražské německé literatury kolem uskupení Jung Prag, tedy na přelomu 19. a 20. století, s přehledovým rozdělením pražských autorů do jednotlivých skupin (Concordia, Jung Prag, Prager Kreis, Herder-Verein), kde přebírá modernější Adlerovo (s. 21) rozčlenění pražské literatury oproti známějšímu Brodovu a Kropopovu. Značnou část úvodních partií věnuje boji novoromantiků za proražení pražské sebestřednosti a jejich otevřenost módnímu okultismu, v němž pražská novoromantická škola sehrála významnou roli v celoněmeckém novoromantickém hnutí (Meyrink).

Za záslužnou a svým způsobem objevnou (doposud Wienerovu sběratelskou činnost nikdo nepopsal) považují kapitolu (40-44) o Wienerových antologiích (Der Heimat zum Gruss, 1914; Deutsche Dichter aus Prag, 1919; In Arte Voluptas, 1935), ve které jsou poprvé rozsáhleji popsány Wienerovy neprávem opomíjené antologie a porovnány s podobnými pokusy Otty Picka.

Autorka uvádí, že Wiener se k dětské tvorbě dostal zprostředkovaně přes Richarda Dehmela, pražskými německými autory preferovaného německého autora, který si ho kolem roku 1904 vybral jako spolupracovníka na své knize dětských písniček a básniček Der Buntscheck: Die ersten Schritte in Richtung Kinderliteratur machte Wiener dank seinem Förderer Richard Dehmel. Der wies ihn nämlich als erster auf seine hervorragende Begabung für die Technik des Kinderliedes hin und gewann Wiener, wie schon erwähnt, als Mitarbeiter für das Kinderbuch „Der Buntscheck“ (herausgegeben 1904). Seitdem hat sich Wiener als Kinderdichter unzählige große und kleine Leser erworben und sein „Lustiger Kindergarten“ mit köstlichen Bildern von Geigenberger hat in vielen tausend Exemplaren Verbreitung gefunden (s. 46). Toto tvrzení je převzato z Leppina, bylo by však velmi záslužné doložit ho u samotného Dehmela. Následující kapitola o literatuře pro nejmenší děti se zabývá třemi tituly, velmi těžce dostupnými (Kinderland autorka sehnala až v soukromé knihovně), s příznačnými ukázkami, o Wienerově tvorbě pro mládež pak pojednává kapitola další, v níž se vzhledem k množství titulů autorka soustřeďuje jen na některé, podle jejího názoru reprezentativní: „Ich

werde mich nur auf wenige von ihnen konzentrieren, die ich jedoch für repräsentativ halte“ (s. 50). Autorka bohužel nespecifikuje, podle jakého kritéria jednotlivé tituly vybrala – z hlediska popularity, výše nákladu, ohlasu? Výčet titulů publikací pro mládež je u Wienera opravdu úctyhodný, k některým pak autorka zaujala samostatný postoj, k vlastnímu kritickému zhodnocení tvorby však nepřistoupila. Trochu vadí blíže nespecifikovaný popis témat – humor a snaha o didaktické vyznění je u Wienera patrná v celé jeho tvorbě pro děti a mládež -, co jsou to však mládežnická témata (s. 50)? V práci monografického charakteru by navíc bylo vhodné, aby alespoň výsek tvorby, v tomto případě tvorba pro děti, byl představen uceleně a strukturovaně, jak se to děje v kapitole 7.4 (od s. 66) v jiném kontextu.

Na počátku dráhy autora dětské literatury napsal Wiener na svou dobu pozoruhodnou studii o německé dětské písni (Das deutsche Kinderlied, 1904), v níž se zabývá dětskou písní jako svébytným uměleckým žánrem, dosahujícím svého vrcholu právě v jeho době (Richard Dehmel, Detlef von Liliencron). Její vývoj sleduje v dějinách od dob německé reformace přes Johanna Heinricha Voße, Johanna Wolfganga Goetha a Matthiase Claudia až po první vzepjetí u Clemense Brentana a Achima von Arnim (Chlapcův kouzelný roh) a pokračuje v linii Ernsta Moritze Arndta, Friedricha Rückerta, Johanna Petera Hebela a Heinricha Hoffmanna po Böhmovu monumentální antologii Deutsches Kinderlied und Kinderspiel z roku 1897. Je přínosem této diplomové práce, že se zabývá rozborem právě tohoto odborného textu a správně vyzdvihuje jeho klady: výklad zastaralých slov, pojmů a jmen a poutavý výklad formy dětské písně od středověku po současnost. Tuto kapitolu s ukázkami a s důrazem na humor a optimismus, které jsou podle Wienera nedílnou součástí tvorby pro děti (proto se vyhýbá Struwwelpeterovi Heinricha Hoffmanna i Buschovu Maxovi a Moritzovi, jak autorka správně poznamenává na s. 59) považuji za stěžejní, i když by jí navíc slušel větší autorčin komentář. Závěrečná kapitola o teoretické problematice specifických znaků dětské literatury vychází z české sekundární literatury, na jejíž postuláty pak autorka aplikovala Wienerovo dílo. Znovu podotýkám, že takto strukturovaná kapitola měla být součástí výkladu o Wienerově dětské tvorbě.

Diplomová práce je přínosná, informativní, postrádám jen hlubší výklad některých pasáží (viz výše), je napsána slušnou němčinou. K diskusi bych navrhl zprostředkovatelskou roli Oskara Wienera mezi Čechy a Němci v porovnání třeba s Maxem Brodem nebo Ottou Pickem (s. 70).

Práce splňuje všechny náležitosti na ni kladené a doporučuji ji k obhajobě jako **velmi dobrou** (2).

V Praze 04. 09. 2012

Doc. PhDr. Milan Tvrđík, CSc.